

بررسی دیدگاه فقهی قصاص در حقوق شهروندی اسلامی

روح الله آهنگران^۱، علی بهرامی نژاد^۲

^۱ پژوهشگر حوزوی و دانشجوی دکتری، گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ استادیار گروه فقه و مبانی حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

چکیده

در دین مبین اسلام و آیات و روایات منقول از ائمه (علیهم السلام) افراد جامعه به عنوان عضوی از یک اجتماع دارای حق حیات بوده اند و سلب کننده ی آن باید با مجازات رو به رو شود. یکی از شیوه های مجازات افراد سلب کننده حیات و یا وارده کننده ی آسیب و صدمه به اعضای بدن انسان قصاص است. قصاص یکی از احکام کیفری در اسلام است که قرآن آن را مایه حیات جامعه می داند و هم چنین تشریح حکم قصاص برای جلوگیری از انتقام های دور از عدالت و جرأت یافتن جنایتکاران در قتل یا ضرب و جرح شهروندان، وضع شده است. حیات اجتماعی سالم شهروندان به عنوان حقی از حقوق آنان در گرو وجود امنیت و آسایش عمومی و رعایت حقوق و تکالیف متقابل است و آسایش عمومی، در گرو حفظ اصول و ارکان یک حیات اجتماعی است. حکم قصاص برای محافظت رکن مهم جامعه، یعنی جان افراد، در برابر جنایت کاران وضع شده است که از قبل از پیروزی انقلاب تا کنون با تغییر و تحولاتی مواجه بوده است به این صورت که پیش از انقلاب اسلامی در حقوق موضوعه ایران بحث قصاص وجود نداشت اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن سال ۱۳۵۷ قوانین و مواد مربوط به قصاص وارد قوانین موضوعه شد و در سالهای ۱۳۶۱ و ۱۳۷۰ تغییراتی در این قوانین رخ داد و نهایتاً آخرین تغییرات در این قوانین در سال ۱۳۹۲ مصوب شدند. بنابراین در پژوهش حاضر سعی بر آن شده است که ابتدا به تعریف و تبیین معنایی واژگان کلیدی موضوع حاضر پرداخته و با بررسی مستندات فقهی جواز قصاص در حقوق اسلام به مشروعیت و عقلانیت این حکم پی برده و سپس مواد قانونی موجود در قانون مجازات اسلامی تبیین گردد و در پایان پیوند فقهی و حقوقی قصاص با حقوق شهروندی مورد بررسی قرار گیرد. در پژوهش حاضر از روش توصیفی-کتابخانه ای و نهایتاً برای دستیابی به نتیجه از روش تحلیلی استفاده شده است.

واژه های کلیدی: قصاص، حقوق شهروندی، شهروندی اسلامی، قواعد تربیتی، قواعد فقهی